

ผลงานประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล
เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะ

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 7 วช.(ด้านการพยาบาล)

เรื่อง ที่เสนอให้ประเมิน

1. ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
2. ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
เรื่อง จัดทำแผนการสอนสุขศึกษาเรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเลือดออกง่าย
จากเกล็ดเลือดต่ำ

เสนอโดย

นางสาวอุบล สระแก้ว

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 6ว (ด้านการพยาบาล)

(ตำแหน่งเลขที่ วพบ.996)

ฝ่ายการพยาบาล วิทยาลัยแพทยศาสตร์ กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล

สำนักการแพทย์

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ชื่อผลงาน การพยาบาลผู้ป่วย โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ 19 วัน (ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2550 ถึง 28 พฤศจิกายน 2550)
3. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

ความรู้ทางวิชาการ

1. กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยาและหน้าที่ของเกล็ดเลือด เกล็ดเลือดเป็นเม็ดเลือดชนิดหนึ่งไม่มีนิวเคลียส ขนาด 2 - 4 ไมครอน หนา 0.5 - 1 ไมครอน รูปร่างกลมแบน ลอยตัวแยกจากกันในพลาสมา เพราะมีประจุลบในเลือด ปกติมีเกล็ดเลือด 200,000 - 400,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร ในยามจำเป็นร่างกายสามารถสร้างเพิ่มได้ถึง 8 เท่าของภาวะปกติ เกล็ดเลือดมีชีวิต 9 - 10 วัน และจะถูกทำลายที่ RE cell ของม้ามและตับ เกล็ดเลือดมีหน้าที่ในกลไกการห้ามเลือด (www.ramacme.th.com)

2. สาเหตุของเกล็ดเลือดต่ำ เกิดขึ้นเองโดยไม่ทราบสาเหตุและเกิดร่วมกับโรคอื่น หรือมีสาเหตุได้แก่มีการทำลายเกล็ดเลือดมากขึ้น เกล็ดเลือดมีอายุสั้น มีการสร้างเกล็ดเลือดน้อยลงและเกล็ดเลือดถูกใช้หรือเสียไป เช่นในรายให้เลือดผิดหมู่

3. พยาธิสภาพ อาการ และอาการแสดง การวินิจฉัยโรคและการรักษาโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ

โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำชนิดไม่ทราบสาเหตุ พยาธิสภาพยังไม่ค่อยทราบแน่ชัด แต่สิ่งที่เกี่ยวข้องมีม้ามเป็นตัวสร้างเกล็ดเลือด กดการสร้างเกล็ดเลือดและเป็นตัวสร้างแอนติบอดี ในพลาสมาของผู้ป่วยมีสิ่งทำลายเกล็ดเลือดและสร้างแอนติบอดีขึ้น และหลอดเลือดของผู้ป่วยจะมีความต้านทานน้อยลง มีการเปราะมากขึ้น อาจเป็นผลจากแอนติบอดีอันเดียวกับที่ทำให้เกล็ดเลือดต่ำ หรือเป็นผลมาจากเกล็ดเลือดต่ำมาก

อาการแบ่งออกเป็น 2 แบบ

1. acute Idiopathic Thrombocytopenic Purpura อาการเกิดขึ้นทันทีทันใดเป็นมากในเด็ก มีอาการเลือดออกตามผิวหนัง ลักษณะจุดเลือดหรือจ้ำเลือด มักมีเลือดออกจากเยื่อจมูก ไรฟัน อาจมีเลือดออกเป็นถุงภายในปาก ไม่ชัดเจนนอกจากเสียเลือด

2. chronic Idiopathic Thrombocytopenic Purpura เกิดได้กับทุกอายุ มักเกิดในเด็กโตหรือผู้ใหญ่ จะมีประวัติเดิมมีจ้ำเลือดหรือเลือดออกผิดปกติ มีเลือดออกเล็ก ๆ น้อย ๆ จากจมูกบ้าง จากไรฟัน หรือตามผิวหนัง อาจมีประจำเดือนมากกว่าปกติ

การวินิจฉัยโรค หลักการสำคัญประกอบด้วย ลักษณะทางคลินิกและตรวจพบภาวะเกล็ดเลือดต่ำ โดยไม่พบความผิดปกติของเกล็ดเลือดอื่น ภาวะเกล็ดเลือดต่ำเกิดจากการที่เกล็ดเลือดถูกทำลาย โดย

ตรวจไขกระดูก พบว่าจำนวนเซลล์ที่ทำหน้าที่ในการห้ามเลือด (Megakaryocytes) ปกติหรือเพิ่มขึ้น ม้ามไม่โต ตรวจพบออตโตแอนติบอดีต่อเกล็ดเลือด แยกจากโรคหรือสาเหตุอื่นที่ทำให้เกิดภาวะเกล็ดเลือดต่ำ

การรักษา

1. ให้สตีรอยด์ จะลดความเปราะของหลอดเลือดและจำนวนเกล็ดเลือดจะเพิ่มขึ้น
2. ให้เลือดและเกล็ดเลือด
3. การตัดม้าม หลังผ่าตัดค่าของเกล็ดเลือดจะเพิ่มขึ้นรวดเร็วและจะสูงสุดใน 10 วัน
ระยะเวลาในการแข็งตัวของเลือด ความคงทนของหลอดเลือดฝอยเพิ่มขึ้น
4. การให้ยากดภูมิคุ้มกัน เพื่อลดการสร้างแอนติบอดีลง

การพยาบาล

1. ให้ผู้ป่วยนอนพักบนเตียงตลอดเวลา และสังเกตจำนวนจุดและจ้ำเลือดออกตามร่างกาย ถ้ามีอาการผิดปกติ เช่น มีเลือดออกในระบบอื่น ต้องรายงานแพทย์ให้ทราบทันที
  2. การพยาบาลทุกอย่างต้องทำด้วยความนุ่มนวล ป้องกันการเกิดบาดแผล
  3. หลีกเลี่ยงการให้ยาที่ทำให้เลือดออกง่าย
  4. จำกัดกิจกรรมของผู้ป่วยให้ทำเท่าที่จำเป็น
  5. ป้องกันท้องผูก ถ้ามีให้รายงานแพทย์ทันที
  6. สังเกตสีปัสสาวะและอุจจาระว่ามีเลือดปนหรือไม่
  7. ให้การพยาบาลเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เนื่องจากภูมิคุ้มกันต่ำลง
4. กระบวนการพยาบาล และการพยาบาลผู้ป่วยแบบองค์รวมสำหรับผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ มุ่งเน้นให้การพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม รวมถึงจิตวิญญาณของผู้ป่วย
5. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับเภสัชวิทยา ได้มีการศึกษาถึงสรรพคุณและอาการข้างเคียงของยาที่ผู้ป่วยได้รับ

แนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

ใช้กรอบแนวคิดวินิจัยการพยาบาลของสมาคมวินิจัยการพยาบาลแห่งอเมริกาเหนือ (NANDA) เป็นกระบวนการพยาบาลทั้งทางวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย จิตใจ สังคม ชนบธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนจิตวิญญาณของบุคคล ซึ่งระบุถึงปัญหาของสุขภาพ เน้นการตัดสินใจทางคลินิก ในรายบุคคล ครอบคลุม ที่ตอบสนองต่อความเจ็บป่วย รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือเสี่ยงต่อการเกิด โดยนำกระบวนการพยาบาลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้ป่วย ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณทุกด้าน

4. สรุปสาระสำคัญของเรื่องและขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการ : โดยศึกษาข้อมูลจากผู้ป่วย ญาติ เวชระเบียน ความรู้ทางการแพทย์จาก ตำรา วารสาร งานวิจัย Website รวบรวมข้อมูลโดยประเมินปัญหา วางแผนการพยาบาล และการประเมินผลการพยาบาล ให้การพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล นำมาเรียบเรียงแล้วไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านโรคเลือด เพื่อตรวจสอบและทบทวนความถูกต้องของผลงาน

สรุปสาระสำคัญของเรื่อง :

ข้อมูลทั่วไปของการศึกษา :

ผู้ป่วยหญิงต่างด้าว อายุ 23 ปี สถานภาพ สมรสคู่ นับถือศาสนา พุทธ จบการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อาชีพ รับจ้าง(ก่อสร้าง) รายได้ประมาณ 4,000 – 5,000 บาทต่อเดือน ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด เชียงใหม่ มาโรงพยาบาลด้วยอาการสำคัญมี ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน และมีประวัติการเจ็บป่วยดังนี้คือ 2 เดือนก่อน มาโรงพยาบาล มีประจำเดือนมามากประมาณ 7 วัน ใช้ผ้าอนามัย 5 ผืนต่อวัน (ปกติประจำเดือนมาประมาณ 3 – 4 วัน ใช้ผ้าอนามัย 3 – 4 ผืนต่อวัน) มีเลือดออกตามไรฟัน มีจุดเลือดออกตามตัว 2 วันก่อนมาโรงพยาบาล ปวดบิบบิ้วศีรษะ ไม่ปวดร้าวไปที่ใด มีคลื่นไส้ อาเจียน ประมาณ 3 – 4 ครั้งต่อวัน อาการไม่ทุเลาลง จึงมารับการตรวจรักษาที่วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล แผนกอายุรกรรม แพทย์ตรวจร่างกายพบว่า มีจุดจ้ำเลือดกระจายตามตัว มีเลือดออกตามไรฟัน มีประจำเดือนมามาก แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่หอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง 2 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2550 HN:9393-50 AN:25704-50 ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต เป็นวัน โรคปอด ตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม 2550 รักษาด้วยการรับประทานยาครบแล้ว ปฏิเสธโรคประจำตัวอื่น ปฏิเสธแพ้ยาแพ้อาหารใด ๆ แรกวันที่หอผู้ป่วย อายุรกรรมหญิง 2 ผู้ป่วยมีอาการอ่อนเพลีย รู้สึกตัวดี มีจุดจ้ำเลือดตามตัว มีเลือดออกตามไรฟัน มีปวดศีรษะและคลื่นไส้ อาเจียน ตรวจคอมพิวเตอร์สมอง พบมีเลือดออกที่สมองด้านหน้า 1 จุด และด้านขวา 2 จุด ปรึกษาแพทย์ทางศัลยกรรมประสาทให้รักษา เพื่อเพิ่มเกล็ดเลือดให้มากกว่า 100,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เพื่อป้องกันเลือดออกในสมองเพิ่มขึ้น ปรึกษาแพทย์ทางศัลยกรรม เพื่อพิจารณาตัดม้าม แพทย์ศัลยกรรมได้ผ่าตัดม้ามออกวันที่ 11 พฤศจิกายน 2550 ระหว่างผ่าตัดเสียเลือด 1,000 มิลลิตร หลังผ่าตัดผู้ป่วยย้ายเข้ารับการรักษาต่อที่ หออภิบาลเวชศาสตร์ฉุกเฉิน แรกวันถึงตาได้เอง ทำตามสั่งได้ รูปร่างตาขนาด 2 มิลลิเมตร และมีปฏิกิริยาต่อแสงเท่ากันทั้ง 2 ข้าง แขนขา 2 ข้าง อ่อนแรงเล็กน้อย ใส่ท่อหลอดลมคอต่อเข้ากับเครื่องช่วยหายใจ หายใจกระตุ้นเครื่องช่วยหายใจได้ และสามารถถอดท่อหลอดลมคอได้วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยการให้เลือดและส่วนประกอบของเลือด ได้รับยา methylprednisolone และยา vincristine ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นตามลำดับ แพทย์อนุญาตให้ย้ายออกจากหออภิบาลเวชศาสตร์ฉุกเฉินได้วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550 ไปรักษาต่อที่ หอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง 2 และในวันที่

28 พฤศจิกายน 2550 แพทย์อนุญาตให้ผู้ป่วยกลับบ้านได้โดยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนแต่อย่างใด และสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ

การพยาบาล

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 1 ผู้ป่วยหายใจไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากมีเลือดออกในสมอง
วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยหายใจได้อย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมการพยาบาล

1. บันทึกสัญญาณชีพ ระดับความรู้สึกตัวและอาการทางระบบประสาททุก 15 – 30 นาที ใน 1 – 2 ชั่วโมงแรก และทุก 1 ชั่วโมง เมื่ออาการคงที่
  2. ประเมินการหายใจ โดยสังเกตลักษณะ อัตราการหายใจ ความลึกของการหายใจ และวัดปริมาตรอากาศที่หายใจเข้า – ออก
  3. จัดทำอนศิริระสูง เพื่อให้ปอดขยายตัวเต็มที่ และให้นอนพักอย่างสมบูรณ์ เพื่อลดการใช้ออกซิเจน
  4. ดูแลเสมหะให้ผู้ป่วยเท่าที่จำเป็น โดยใช้แรงดันไม่เกิน 120 มิลลิเมตรปรอท และดูดไม่เกิน 15 วินาทีต่อครั้ง
  5. ตรวจสอบเครื่องช่วยหายใจให้อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง โดยฟังเสียงปอดทุก 2 ชั่วโมง
- ประเมินผล** ผู้ป่วยสามารถถอดท่อช่วยหายใจและหายใจได้เอง ไม่มีหอบเหนื่อย ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว ในการเยี่ยมครั้งที่ 5 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 2 ผู้ป่วยมีการปรับตัวของช่องกะโหลกศีรษะลดลง เนื่องจากมีเลือดออกในสมอง

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยมีการปรับตัวของช่องกะโหลกศีรษะเพิ่มขึ้น

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินอาการทางระบบประสาทและบันทึกสัญญาณชีพ ทุก 1 ชั่วโมง ถ้ามีอาการผิดปกติ รีบรายงานแพทย์ทันที เพื่อให้การช่วยเหลือได้ทันเวลาที่
2. ปรับหัวเตียงหรือจัดให้ผู้ป่วยนอนศีรษะสูง 30 องศา เพื่อส่งเสริมการไหลกลับของหลอดเลือดดำตามแรงโน้มถ่วงของโลก และการปรับตัวของสมองเพิ่มขึ้น
3. สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของภาวะความดันในกะโหลกศีรษะสูง เช่น มีไข้สูง ปวดศีรษะ อาเจียนพุ่ง ความดันโลหิตสูง ชักกระตุก ตาพร่ามัว ถ้ามีอาการผิดปกติ รีบรายงานแพทย์

ประเมินผล ประเมินทางระบบประสาท กลาสโกว์โคมาสเกล (Glasgow Coma Scale) เท่ากับ 15 ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 4 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลครั้งที่ 3 ผู้ป่วยมีโอกาสเกิดปริมาณเลือดออกจากหัวใจก่อนที่ลดลง เนื่องจากสูญเสียเลือดในห้องผ่าตัด

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดภาวะช็อก

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินความรู้สึกตัวและบันทึกสัญญาณชีพ ทุก 1 ชั่วโมง รายงานแพทย์ทันทีเมื่อพบความผิดปกติ เช่น ชีพ เหนื่อยออก ตัวเย็น ความดันโลหิตต่ำ
2. วัดค่าฮีมาโตคริต ได้ 32.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอยู่ในระดับที่แพทย์ให้คงไว้ในระดับนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะเลือดออกง่าย
3. ให้สารน้ำและส่วนประกอบของเลือดตามแผนการรักษาของแพทย์
4. บันทึกปริมาณน้ำเข้าและออกจากร่างกาย ถ้าปัสสาวะออกจํานวนน้อยกว่า 30 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง รายงานแพทย์

ประเมินผล ผู้ป่วยรู้สึกตัวดี สัญญาณชีพปกติ ผลฮีมาโตคริต เท่ากับ 32.5 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 3 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 4 ผู้ป่วยมีความปวดเนื่องจากมีแผลผ่าตัดที่หน้าท้อง

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยมีความปวดลดลงหรือไม่ปวด

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินระดับความปวด โดยการซักถาม การสังเกตการณ์แสดง โดยใช้มาตรวัดความปวดเป็นตัวเลข (Pain Scale)
2. สอนและช่วยผู้ป่วย ใช้หมอนหรือผ้าห่มประคบบริเวณหน้าอก ในขณะที่เคลื่อนไหว ไอ จาม เพื่อลดการกระทบกระเทือนแผลบริเวณทรวงอกและหน้าท้อง
3. ให้ยาแก้ปวด morphine ขนาด 3 มิลลิกรัม ฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำ ทุก 6 ชั่วโมง

ประเมินผล ผู้ป่วยไม่มีอาการปวดแผลผ่าตัด ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 5 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 5 ผู้ป่วยมีภาวะเลือดออกง่าย เนื่องจากเกล็ดเลือดต่ำ

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากเลือดออกง่าย

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินอาการทางระบบประสาทและบันทึกสัญญาณชีพทุก 1 ชั่วโมง ถ้าผิดปกติรีบรายงานแพทย์
2. ดูแลให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ และส่วนประกอบของเลือดตามแผนการรักษา
3. ให้การพยาบาลด้วยความนุ่มนวล และหลีกเลี่ยงการเจาะเลือดบ่อย
4. ตั้งแตรและประเมินภาวะเลือดออกทั้งภายในและภายนอกร่างกาย

ประเมินผล ผู้ป่วยไม่มีเลือดออกในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 5 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลครั้งที่ 6 ผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวล เนื่องจากการเจ็บป่วยกะทันหัน

วัตถุประสงค์การพยาบาล ความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติลดลง

กิจกรรมการพยาบาล

1. เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยและญาติระบายความวิตกกังวล เพื่อลดความกดดันทางอารมณ์และรับฟังด้วยความตั้งใจ
2. ให้ข้อมูลในเรื่องที่ผู้ป่วยและญาติวิตกกังวล และข้อมูลอื่น ๆ ที่ต้องการทราบตามความเป็นจริง
3. จัดโอกาสให้ผู้ป่วยและญาติได้พบแพทย์ที่ทำการรักษา เพื่อสอบถามเกี่ยวกับแผนการรักษาต่าง ๆ ที่ยังสงสัยให้มีความกระจ่างยิ่งขึ้น

ประเมินผล ผู้ป่วยและญาติไม่มีความวิตกกังวล ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 5 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลครั้งที่ 7 ผู้ป่วยเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากยา มอร์ฟีน

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดอันตรายจากการได้รับยา มอร์ฟีน

กิจกรรมการพยาบาล

1. วัตถุประสงค์ตามชีพและติดตามคลื่นหัวใจไฟฟ้า ทุก 1 ชั่วโมง
2. สังเกตอาการผิดปกติ เช่น ท้องผูก คลื่นไส้ อาเจียน หุดหายใจและชัก รายงานแพทย์
3. เตรียม naloxone ให้พร้อม เพื่อให้กรณีผู้ป่วยเกิดอาการพิษจาก มอร์ฟีน

ประเมินผล ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 3 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 8 ผู้ป่วยเสี่ยงต่อการติดเชื้อในร่างกาย เนื่องจากมีแผลผ่าตัดที่หน้าท้อง และมีการสอดใส่สายต่าง ๆ เข้าสู่ร่างกาย

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดการติดเชื้อในร่างกาย

กิจกรรมการพยาบาล

1. บันทึกอุณหภูมิร่างกาย ทุก 4 ชั่วโมง เพื่อประเมินภาวะไข้
2. ต้องล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง ก่อนและหลังให้การพยาบาลผู้ป่วย
3. เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำแผล และทำแผลโดยยึดหลักปราศจากเชื้อ
4. เปลี่ยนที่แทงเข็มและสายให้สารน้ำ ทุก 3 วัน หรือเมื่อมีอาการปวด บวม แดงและร้อน
5. ดูแลให้ยาปฏิชีวนะตามแผนการรักษา

ประเมินผล ยังมีจำนวนเม็ดเลือดขาวสูงอยู่ ยังต้องให้การพยาบาล ติดตามและประเมินผลต่อไป

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 9 ผู้ป่วยมีภาวะพร่องสารน้ำและอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยได้รับสารน้ำอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย และมีความสมดุลของอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย

กิจกรรมการพยาบาล

1. ดูแลให้สารน้ำและอาหารทางหลอดเลือดดำตามแผนการรักษา
2. บันทึกน้ำเข้าและออกจากร่างกาย ทุก 1 ชั่วโมง
3. สังเกตและบันทึกอาการเปลี่ยนแปลงถึงภาวะขาดน้ำ เช่น ริมฝีปากแห้ง ซีพจรเต้นเร็ว รายงานแพทย์

แพทย์

ประเมินผล ผู้ป่วยสามารถรับประทานอาหารและน้ำได้ ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 4 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 10 ผู้ป่วยเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากยา potassium chloride

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดอันตรายจากการได้รับยา potassium chloride

กิจกรรมการพยาบาล

1. สังเกตการณ์ผิดปกติของคลื่นไฟฟ้าหัวใจ ถ้ามีอาการผิดปกติรีบรายงานแพทย์
2. สังเกตอาการผิดปกติต่าง ๆ เช่น กล้ามเนื้ออ่อนแรง อาการปวดบริเวณที่ให้ยา
3. ส่งและติดตามอิเล็กโทรไลต์โดยเฉพาะผล Potassium ถ้าผิดปกติรายงานแพทย์

ประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ในการเยี่ยมครั้งที่ 4 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 11 ผู้ป่วยมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ เนื่องจากผลข้างเคียงจากยาสตีรอยด์

วัตถุประสงค์การพยาบาล ระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติและปลอดภัยจากภาวะระดับน้ำตาลในเลือดสูง

กิจกรรมการพยาบาล

1. สังเกตและบันทึกอาการ อาการแสดงของภาวะน้ำตาลในเลือดสูง เช่น กระหายน้ำ ขาดน้ำ ชักหมดสติ
2. ดูแลให้อินซูลินตามแผนการรักษาของแพทย์
3. ติดตามผลน้ำตาลตามแผนการรักษา

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้ป่วยยังได้รับการรักษาด้วยยาสตีรอยด์อยู่ ยังต้องติดตามและประเมินผลต่อไป

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 12 ผู้ป่วยเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากยาอินซูลิน

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดอันตรายจากการได้รับยาอินซูลิน

กิจกรรมการพยาบาล

1. ติดตามระดับน้ำตาลในเลือดตามแผนการรักษา

2. สังเกตอาการแสดงน้ำตาลในเลือดต่ำ เช่น สับสน ซึพจรเต้นเร็ว เหงื่อออก มึนงง สับสน รับประทานอาหารและเตรียม glucose injection สำหรับแก้ไขภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ

ประเมินผล ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขแล้วในการตรวจเยี่ยมครั้งที่ 4 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ 13 ผู้ป่วยและญาติขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน

วัตถุประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยและญาติมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน

กิจกรรมการพยาบาล

1. แนะนำเรื่อง ระวังการเกิดแผลตามร่างกาย การเล่น หรือกีฬาที่ต้องเกิดการกระทบกระแทก

2. แนะนำเกี่ยวกับอาการผิดปกติที่ต้องมาพบแพทย์ก่อนนัดและให้มาตรวจตามแพทย์นัดทุกครั้ง

3. แนะนำการรับประทานยาตามแพทย์สั่งอย่างสม่ำเสมอ

ประเมินผล ญาติและผู้ป่วยเข้าใจเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้านอย่างถูกต้อง ปัญหาได้รับการแก้ไขแล้วในการเยี่ยมครั้งที่ 5 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2550

หลังจากได้รับผู้ป่วยไว้ใน การดูแลและติดตามเยี่ยม 5 ครั้ง พบว่าผู้ป่วยได้รับการดูแลแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ข้อวินิจฉัยการพยาบาลทุกข้อได้รับการแก้ไขแล้ว แต่บางข้อยังต้องติดตามและประเมินผลต่อ และผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นตามลำดับ รวมระยะเวลาในการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล 19 วัน แพทย์นัดตรวจติดตามผลการรักษาที่หน่วยโรคเลือด และนัดตรวจทางศัลยกรรมวันที่ 4 ธันวาคม 2550 เวลา 09.00 นาฬิกา

5. ผู้ร่วมดำเนินการ

ไม่มี

6. ส่วนของงานที่ผู้เสนอเป็นผู้ปฏิบัติ

เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดร้อยละ 100

7. ผลสำเร็จของงาน

ผู้ป่วยหญิงต่างด้าว อายุ 23 ปี เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่า เป็นโรคเลือดออกง่าย จากเกล็ดเลือดต่ำ จึงต้องรับการรักษาในโรงพยาบาลและได้รับการพยาบาล ศึกษา ติดตามและประเมินผลการพยาบาลเป็นเวลา 19 วัน เยี่ยมจำนวน 5 ครั้ง พบว่าปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้รับการแก้ไขแล้ว แต่บางข้อยังต้องติดตามและประเมินผลต่อไป เพื่อให้ไม่ทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะแทรกซ้อนขึ้น ผู้ป่วยและญาติคลายความวิตกกังวล พร้อมให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล พยาบาลได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวเพื่อให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจ สามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง

8. การนำไปใช้ประโยชน์

1. ทราบถึงปัญหา ผลลัพธ์ทางการพยาบาลและเพิ่มคุณภาพการให้บริการทางการพยาบาลผู้ป่วยกรณีศึกษาโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
2. เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ที่ศึกษาผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
3. เป็นแนวทางในการนำมาพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นประโยชน์ของฝ่ายการพยาบาลวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. เป็นแนวทางประกอบการนิเทศงานบุคลากรทางการพยาบาล

9. ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำเป็นผลจากการที่เกล็ดเลือดถูกทำลาย โดยกลไกอิมมูน เกิดจากการที่ร่างกายสร้างออโตแอนติบอดีต่อเกล็ดเลือด ทำให้ผู้ป่วยเกิดปัญหาเลือดออกง่ายและปัญหาเลือดออกง่ายจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของภาวะเกล็ดเลือดต่ำ ผู้ป่วยจะมีจ้ำเลือดออกตามผิวหนัง จุดเลือดออกมักจะเกิดที่ขามากกว่าบริเวณอื่น นอกจากนั้นผู้ป่วยมีแนวโน้มจะเกิดปัญหาเลือดออกจากเยื่อต่าง ๆ และผู้ป่วยมีความเสี่ยงต่อการเกิดเลือดออกที่อันตรายได้แก่ เลือดออกในกะโหลกศีรษะ ซึ่งเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ อาการแสดงดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุนแรงและเป็นสัญญาณเตือนถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากปัญหาเกล็ดเลือดต่ำ ซึ่งแพทย์ทั่วไปควรที่จะรู้จักและพร้อมที่จะให้การรักษาระดับเกล็ดเลือดเพิ่มขึ้น โดยเร็ว พยาบาลต้องเป็นผู้เฝ้าระวังและให้การดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และพยาบาลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางกายวิภาค สรีรวิทยา หน้าที่ของเกล็ดเลือด การดำเนินโรค การรักษา ทักษะความชำนาญในการสังเกตอาการและอาการแสดงของภาวะเลือดออกทั้งภายในและภายนอกในร่างกายได้อย่างแม่นยำ รวดเร็ว และรายงานแพทย์เพื่อให้การรักษาได้ทันท่วงที ทำให้ผู้ป่วยลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนและอันตรายแก่ชีวิตได้

10. ข้อเสนอแนะ

1. โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ เกิดจากความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกันต่อเกล็ดเลือดของตนเอง บุคลากรทางการแพทย์ต้องมีความรู้ ความชำนาญในการวินิจฉัยและให้การรักษาที่ถูกต้องเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างทันท่วงที เพื่อลดอัตราการตายและลดระยะเวลาการรักษาในโรงพยาบาล
2. โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ถ้าได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง รวดเร็ว จะช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้ พยาบาลต้องมีความรู้ เรื่องโรค อาการอาการแสดง และการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง

3. พยายามทำให้การดูแลผู้ป่วย จะมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม โดยให้ดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นจุดศูนย์กลาง และให้ญาติมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย เพื่อสร้างความรักและความผูกพันในครอบครัว

4. ให้การดูแล โดยการนำกระบวนการพยาบาลมาประยุกต์ใช้ ในการดูแลผู้ป่วย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ

5. หน่วยงานที่ดูแลผู้ป่วย ควรจัดสอนสุขศึกษาให้กับผู้ป่วยและญาติให้มีความรู้เกี่ยวกับ พยาธิสภาพของโรค อาการ แนวทางการรักษาพยาบาล และปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ และได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

ลงชื่อ.....

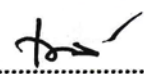
(นางสาวอุบล สระแก้ว)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 6ว (ด้านการพยาบาล)

ผู้ขอรับการประเมิน

วันที่..... 11 / 11 / 2552

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางเพลินพิศ ปานสว่าง)

ตำแหน่ง หัวหน้าพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล

วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร

และวชิรพยาบาล

วันที่..... 12 / 11 / 2552

ลงชื่อ.....

(นายชัยวัน เจริญโชคทวี)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัย

วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร

และวชิรพยาบาล

วันที่..... 13 / 11 / 2552

หมายเหตุ แก้ไขระยะเวลาการดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการประเมินผลงานสายงาน การพยาบาลวิชาชีพ ระดับ 7 ครั้งที่ 2/2551 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2551

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ สันตวาจา.แนวคิดพื้นฐานและกระบวนการพยาบาล.กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรส, 2548.
- พรเทพ เทียมสิวกุล.โลหิตวิทยาคลินิก.กรุงเทพมหานคร :ด้านสุทธิธารการพิมพ์, 2541.
- วิจิตรา กุสุมภ์.การพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต.กรุงเทพมหานคร :สหประชาพานิชย์การพิมพ์, 2551.
- วิจิตรา กุสุมภ์ และ อรุณี เสงขสมาก.ข้อวินิจฉัยการพยาบาลตามรูปแบบของ NANDA.กรุงเทพมหานคร :
บพิชการพิมพ์, 2551.
- วิชัย ประยูรวิวัฒน์ และคณะ.ตำราโลหิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร :นำอักษรการพิมพ์, 2550.
- www.ramacme.th.com

**ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ของนางสาวอุบล สระแก้ว**

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 7วช. (ด้านการพยาบาล)

(ตำแหน่งเลขที่ วพบ.996) สังกัดฝ่ายการพยาบาล วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร

และวชิรพยาบาล สำนักการแพทย์

เรื่อง จัดทำแผนการสอนสุขศึกษาเรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ

หลักการและเหตุผล

การสอนสุขศึกษาเรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดูแลตนเองของผู้ป่วย ผู้ป่วยมีความสามารถที่จะรับรู้และตัดสินใจในการตอบสนองต่อความต้องการในการดูแลตนเองได้ ความพร้อมในการดูแลตนเองของผู้ป่วยคือ ขาดความรู้เรื่องโรคและการปฏิบัติตัว และเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเรียนรู้ในการดูแลตนเองและสามารถปรับตัว ยอมรับและเผชิญกับการเจ็บป่วยนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับการสนับสนุนให้ความรู้ เรื่องการดูแลตนเอง เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถทำการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับการเจ็บป่วยต่อไป พยาบาลคอยให้กำลังใจ และอธิบายให้ทราบถึงประโยชน์และตระหนักถึงความสำคัญของการรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอ และการมาตรวจตามแพทย์นัดทุกครั้ง เพื่อประเมินผลการรักษาของผู้ป่วย

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ของบุคลากรทางการพยาบาล
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการดูแลตนเองที่เป็น โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
3. เพื่อลดค่าใช้จ่ายและลดระยะเวลาการนอน โรงพยาบาลในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ

เป้าหมาย

1. บุคลากรทางการพยาบาลสามารถใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ เรื่องการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
2. ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเองที่เป็น โรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
3. ผู้ป่วยนำความรู้ไปดูแลตนเองเมื่อกลับไปอยู่บ้านได้อย่างถูกต้อง

กรอบการวิเคราะห์ แนวคิด ข้อเสนอแนะ

1. แนวความคิด ความต้องการ การดูแลตนเองตามทฤษฎีการพยาบาลโอเร็ม ทฤษฎีนี้มีจุดเน้น ที่สามารถและความต้องการการดูแลตนเองของบุคคล ในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดูแลตนเอง การรักษาชีวิต และสุขภาพให้พ้นจากภาวะของโรค ผู้ศึกษาจึงได้นำทฤษฎีนี้มาเป็นแนวคิด ให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ พยาบาลมีการส่งเสริมให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ เพื่อป้องกันการเกิดเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ การรับประทานยาและการมาตรวจตามแพทย์นัดทุกครั้ง เพื่อติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่อง

2. ทฤษฎีการปรับตัวของรอยด์ (อ้างตามสุจิตรา เหลืองอมรเลิศ, 2537) กล่าวถึงการส่งเสริมการปรับตัวของมนุษย์มีความสำคัญและจำเป็นมาก ทั้งนี้เนื่องจากในภาวะเจ็บป่วยบุคคลจะต้องเผชิญสิ่งเร้าต่าง ๆ มากมายเพิ่มขึ้นจะทำให้บุคคลต้องใช้พลังงานที่มีอยู่ปรับตัวต่อสิ่งเร้า ดังนั้นการปรับตัวของผู้ป่วยต้องได้รับการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีการตั้งเป้าหมายการพยาบาลร่วมกับผู้ป่วย เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมปรับตัวที่ไม่มีประสิทธิภาพเป็นพฤติกรรมปรับตัวที่ดี มุ่งกำจัดสิ่งเร้าที่เป็นสาเหตุปัญหาการปรับตัวในผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดทำแผนการสอนสุขศึกษาจะต้องสอนให้ก่อนที่ผู้ป่วยจะจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล และจะต้องมีการสอนและประเมินความรู้ความเข้าใจมากกว่า 1 ครั้ง
2. ควรมีการต่อยอดโครงการ โดยมีการเพิ่มตัวชี้วัดความสำเร็จในโครงการ มีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมที่ห้องตรวจอายุรกรรม เช่น ผู้ป่วยมาตรวจตามนัด เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคลากรทางการพยาบาลมีแนวทางในการให้ความรู้ เรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ไปในทิศทางเดียวกัน
2. ผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเองและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
3. ลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ในผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
4. ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และลดระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วยโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ
5. ผู้ป่วยได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผู้ป่วยที่มารับบริการการรักษาพยาบาลที่หออภิบาลเวชศาสตร์ฉุกเฉินที่เป็นโรคเลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ให้ได้รับความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน หลังการสอนสุขศึกษาผู้ป่วยมีความรู้

ความเข้าใจ โดยสามารถตอบคำถามวัดความรู้ได้มากกว่า ร้อยละ 80 และเมื่อเปรียบเทียบผลการสอนก่อน
และหลังการสอนพบว่า ผู้ป่วยมีความรู้มากกว่าก่อนการสอน

ลงชื่อ..... อุบล สระแก้ว ✓

(นางสาวอุบล สระแก้ว)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 6ว (ด้านการพยาบาล)

ผู้ขอรับการประเมิน

วันที่..... 11 / ๑๑ / ๒๕๕๒

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ สันตวาจา.แนวคิดพื้นฐานและกระบวนการพยาบาล.กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรส, 2548.
- พรเทพ เทียมสิวกุล.โลหิตวิทยาคลินิก.กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2541.
- สุภินันท์ สเป็ค – สายเชื้อ. โลหิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : เอช ที พี เพรส, 2544.
- ศุจิตรา เหลืองอมรเลิศ. ทฤษฎีการปรับตัวของรอย : แนวคิดและการนำไปใช้. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์,
2537.